Наш Київ — старовинне місто. Його називають "Мати міст руських". Чи знаєте ви, чому його так називають? А ось чому: він існує з давніх-давен. Заснований Київ понад тисячу п'ятсот років тому, коли не було ще ні Москви, ні Петербурга, ані інших міст України або Росії. Тут оселилися люди і назвали своє місто — Київ.

Ось що розповідають про ті часи.

Колись давно-давно на цьому місці були тільки гори, вкриті Густим незайманим* лісом. У лісі жили дикі звірі — ведмеді, кабани, олені й дикі кози. А повз гори протікала, як і зараз, велика ріка.

Одного разу прийшли сюди три брати — Кий, Щек і Хорив та їхня сестра Либідь. Вони, мабуть, припливли човном по річці, бо доріг чи шляхів тоді майже не було і люди могли найвільніше пересуватися річками.

— От яке гарне місце! — сказали брати.— Побудуємо собі тут житло і будемо жити!

Оселилися три брати з сестрою на високих горах біля Дніпра. "Кий сидів на горі, де нині узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, що нині зветься Щекавйця, а Хорив — на третій горі, що прозвалася від нього Хоревиця. І збудували град в ім'я старшого брата, і назвали його Київ ".

"Град" — це так називалось тоді укріплення, огорожа. Чий град? — "Кия, Київ град". Отак і виникла назва — Київ.

Маленька річка, що протікає в Києві, зветься Либідь. Є ще в Києві й гора Щекавиця, є й вулиця Хорива. У всіх цих назвах зберігся спогад про Кия, Щека і Хорива та їхню сестру Либідь.

Та не лише зі старих назв можна дізнатися про те, що було колись. Багато чого можна дізнатися з розкопок. Там, де колись жили люди, завжди щось залишається в землі — рештки будівель чи укріплень, окремі предмети з посуду, зброї, прикрас тощо. І коли починають копати землю,— хоч би прокладаючи якісь труби, або щоб побудувати підземні переходи чи тунелі метро, часто-густо знаходять ось такі залишки старовини.

От з таких знахідок тепер уже відомо, що колись на місці Києва жили люди ще й до Кия, Щека і Хорива. І що ці люди також належали до слов'янських племен, отже, були нашими предками.

Головна частина міста стояла на горі, яка тепер так і зветься — Старокиївська. З цієї гори зараз можна спуститися до Подолу на фунікулері. А тоді, звичайно, ніякого фунікулера не було. І до Подолу, де теж селилися люди, доводилося спускатися пішки або кіньми, стрімкими стежками й узвозами.

Навколо міста з трьох боків підступав ліс, з четвертого боку був високий берег Дніпра. Ліс спускався по схилах глибокого і довгого яру, який перехрещувався з другим яром і тому називався Хрещатим. Ану, здогадайтесь, де саме був той яр? Та звичайно ж, там, де зараз Хрещатик! Він же тому так і зветься, що тут був колись Хрещатий Яр.

Тепер Хрещатик зовсім інший. Це головна вулиця нашого міста. Як вийдеш на Хрещатик святковим днем, коли тут стільки гуляє людей, то важко навіть уявити собі, що колись на цьому самому місці був яр, порослий лісом, а в ньому на волі бродили дикі звірі.

І ще важко собі уявити, як люди жили в стародавні часи! Не було тоді ні заводів, ні залізниць, ні машин, ні пароплавів... Не було ні електрики, ані навіть гасових ламп, якими колись люди освітлювали свої домівки. В ті часи не було ще й гасу. А освітлювали житло тоді лучиною — такою запаленою трісочкою.

Люди сіяли хліб на невеличких нивках, полювали на звірів і диких птахів. Щоб поласувати, здобували в лісі мед диких бджіл. Люди робили посуд з глини й дерева, кували зброю — мечі, списи, луки й стріли.

Такими мечами й списами озброювались київські князі зі своїм військом— дружиною, коли вирушали в похід проти ворогів. Тоді часто доводилося воювати, бо на киян раз у раз нападали степові кочівники — спочатку печеніги, потім половці. Їх називали кочівниками, бо вони не жили на одному місці постійно, а весь час переїздили — кочували по степах з усіма своїми жінками, дітьми й худобою. Вони хліба не сіяли, харчувалися молоком, м'ясом та ще нападали на осілих людей (себто таких, що жили на одному місці), грабували їх, забирали в полон, палили міста й села.

Але минали століття з часів заснування Києва, він усе зростав і міцнішав. Найбільшої могутності набрав Київ, коли князював Володимир Святославич, який об'єднав до того часу розпорошені землі в єдину давньоруську державу — Київську Русь. І тоді вже легше стало оборонятися від кочівників. Це той Володимир, ім'ям якого зветься Володимирська гірка, де стоїть йому пам'ятник, височіючи над схилами Дніпра.

За часів Володимира та його сина, Ярослава Мудрого, Київ став уже великим, як на той час, і відомим містом, одним з найкращих міст на Русі, і навіть в інших країнах мало було таких міст, як Київ.

На високій горі стояли князівські палаци, церкви, боярські теремі. Верхнє місто було обнесено земляними валами, в них було п'ятеро воріт, і головні з них називалися Золотими. На валах були сторожові вежі, з тих веж вартові завжди стежили — чи не наближається до міста ворог.

Якщо була така небезпека, всі кияни ховалися всередині, ворота зачиняли і давали відсіч нападникам.

От якось, дев'ятсот років тому, напали на Київ печеніги. Вони підступили до самого міста. Але київський князь Ярослав Мудрий вийшов проти них зі своїм військом і розбив їх ущент. І там, де відбувся цей кривавий бій, князь потім наказав збудувати велику церкву — Софійський собор. Він і досі стоїть на тому самому місці.

Від тих часів не залишилося земляного валу, ані воріт у ньому. Збереглися тільки побудовані Ярославом Мудрим Золоті ворота, та й не цілі ворота, а залишки від них. •

Князі та бояри жили на горі, а на низині селилися різні ремісники, яких тоді в Києві було багато. Тут і досі збереглися назви вулиць: Гончарна, Дігтярна, Кожум'яцька... Це значить, що колись тут жили гончарі, що робили посуд, дігтярі, що гнали дьоготь, кожум'яки, що "м'яли кожі" для одягу та взуття.

Там, де впадала у Дніпро річка Почайна,— трохи нижче теперішнього річкового вокзалу,— була зручна гавань. Сюди заходили кораблі з різним крамом з багатьох країн, з якими вели торгівлю київські купці. Вони теж жили на Подолі.